

- In Memoriam Leon Voet
- Nieuwe hoofdbibliothecaris aan de VUB
- Nieuwe bibliothecaris in Pittem
- In memoriam Maria Goris

PERSONALIA

IN MEMORIAM LEON VOET (1919-2002)

Op 13 september 2002 – daags vóór zijn drieëntachtigste verjaardag – overleed te Antwerpen prof. dr. LEON VOET, ereconservator van het Museum Plantin-Moretus. Geboren te Gentbrugge op 14 september 1919 studeerde hij, na zijn humaniora in het Koninklijk Atheneum te Gent, geschiedenis aan de Rijksuniversiteit Gent. Op 17 juli 1941 behaalde hij er met de grootste onderscheiding het diploma van licentiaat in de Wijsbegeerte en Letteren (groep Geschiedenis) met een verhandeling over het 'domein' van de graven van Vlaanderen. Daarmee werd hij bovendien laureaat van de Universitaire Wedstrijd 1940-1942. Van oktober 1942 tot september 1944 was hij Aspirant NFWO. In die periode voltooide hij zijn proefschrift *Het domein van de graven van Vlaanderen (864-1191)*, waarop hij met de grootste onderscheiding tot Doctor in de Wijsbegeerte en Letteren (groep Geschiedenis) promoveerde op 13 april 1943. In december van datzelfde jaar werd het proefschrift bekroond door de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schoone Kunsten van België. Het bleef, als zovele goede Belgische proefschriften, helaas ongepubliceerd. De oorlogsomstandigheden verhinderden dat de jonge doctor – die op 28 oktober 1942 was gehuwd met Jenny Grisolle – meteen een wetenschappelijke carrière kon beginnen. Van september 1944 tot december 1946 was hij dan leraar aan het Gentse Koninklijk Atheneum. In januari 1947 kon hij uiteindelijk de wetenschappelijke draad weer opnemen als assistent voor de cursussen paleografie en diplomatiek van prof. dr. Eg.I. Strubbe (1897-1970). De samenwerking

met Strubbe zou jaren later uitmonden in *De chronologie van de Middeleeuwen en de Moderne Tijden in de Nederlanden* (1960, herdruk 1991), nog steeds het standaardwerk op dat domein. Leon Voet leek dan voorgoed verbonden aan de vermaarde Gentse mediëvistenscholen rond de eerste groep leerlingen van Henri Pirenne (1862-1935): Hans van Werveke (1898-1974), François Louis Ganshof (1895-1980), Charles Verlinden (1907-1996) en Eg.I. Strubbe. Het zou verkeren...

De Antwerpse burgemeester Lode Craeybeckx (1897-1976) deed de jonge Gentse geleerde in 1949 het aanbod om conservator te worden van het befaamde, maar door de oorlog zwaar getroffen Museum Plantin-Moretus. Leon Voet zag meteen de wetenschappelijke en maatschappelijke mogelijkheden van het door Max Roose (1839-1914) en Maurits Sabbe (1873-1938) tot bloei gebrachte museum. Voorlopig benoemd op 3 oktober 1949, begon hij er op 19 januari 1950 zijn werkzaamheden. Hij stond voor een immense taak: het grote gebouw was zwaar getroffen door de V-bom die op 2 januari 1945 de Antwerpse Vrijdagmarkt had vernield. Gelukkig waren het archief, de bibliotheek en de andere kunstschatten al vóór de Duitse invasie in veiligheid gebracht (in het kasteel van Lavaux-Ste-Anne, later in de Nationale Bank). Heropbouw en herinrichting vroegen een actieve, alerte en doortastende 'conservator' en dat was Leon Voet in hoge mate. Definitief benoemd op 12 januari 1951 – met daarbovenop nog tot 10 juni 1953 de zorg voor dat andere grote museum, het Rubenshuis – kon hij op 28 juli 1951 het gerestaureerde Museum Plantin-Moretus en Stedelijk Prentenkabinet plechtig heropenen. Dertig jaar lang zou hij er onder-

zoek verrichten, bezoekers – wetenschappelijke en andere hoge gasten – ontvangen en het publiek laten kennismaken met een uniek museum dat de oudste getuigen van een edele bedrijfstak herbergde in één van de fraaiste, overvloedig van schitterende kunstwerken voorziene, renaissancewoningen van West-Europa.

Tot zijn officieel afscheid op 31 maart 1982 zou Leon Voet er niet minder dan achtenzeventig tentoonstellingen organiseren: over Plantijn en zijn opvolgers, de Moretussen, over oudere (*P.P. Rubens als boekillustrator*, 1977), maar ook over moderne Antwerpse grafische kunstenaars. Zijn eerste grote tentoonstelling begon op verplaatsing, in de Parijse Bibliothèque Nationale (*Anvers, ville de Plantin et de Rubens*, 1954), maar was het jaar daarop in de Scheldestad te zien als *Antwerpens Gouden Eeuw. Kunst en cultuur ten tijde van Rubens* – een vroeg voorbeeld van culturele 'city marketing'. Bovendien organiseerde hij nog een reeks reizende tentoonstellingen tot in de Verenigde Staten. De historische eruditie van de enthousiaste conservator kwam niet alleen in tentoonstellingen en in een stroom van wetenschappelijke en/of vulgariserende publicaties tot uiting. Hij deelde ze ook *viva voce* mee (met heel herkenbaar erin nog een vleugje van de klankrijkdom van zijn geboortestad), niet enkel aan de studenten van het Hoger Instituut voor Vertalers en Tolken (Rijksuniversitair Centrum Antwerpen) – waar hij van 1962 tot 1982 geschiedenis zou doceren – maar ook in tientallen lezingen in binnen- en buitenland. Cultuurpromotie was hem dierbaar en hij zou dan ook jarenlang Antwerpen vertegenwoordigen in vele commissies en verenigingen, met name in het – helaas ook alweer opgedoekte– Comité Geschiedenis van Pro Civitate van het (eveneens verdwenen) Gemeentekrediet.

Ook na zijn officiële 'oprustelling' – het woord past niet goed bij de man die Plantijns devies *Labore et Constantia* tot het zijne had gemaakt – verleende hij gul zijn medewerking aan tentoonstellingen en publicaties van zijn opvolger, dr. Francine de Nave. Tot enkele maanden voor zijn fatale ziekte en overlijden

bleef hij de inspirerende voorzitter van de 'Vereniging der Antwerpse Bibliofielen', de door hem gekoesterde vriendenkring van het Plantijnse Huis, die hem in 1985 een rijkelijk *Liber amicorum* had geschonken.

De grondige historische vorming uit zijn Gentse studietijd en de doorgedreven studie van het onschatbare bronnenmateriaal door Plantijns opvolgers overgeleverd en samengehouden – terecht door de Unesco tot werelderfgoed uitgeroepen – maakten Leon Voet tot de geschikte onderzoeker om de persoon, het werk en de leefwereld van Plantijn en de Moretussen te bestuderen, te ontsluiten en kenbaar te maken in tientallen publicaties, van vaak miskende en onderschatte museumgidsen en tentoonstellingscatalogi tot twee standaardwerken. Op 31 maart 1982 telde zijn bibliografie al 242 nummers, en de stroom is nog niet tot stilstand gekomen (er zijn nog artikels ter perse!). Te vermelden zijn de reeds genoemde *Chronologie*, de rijke synthese van *De gouden eeuw van Antwerpen. Bloei en uitstraling van de Metropool in de zestiende eeuw* (1973, ook in het Frans en in het Engels verschenen en in 1975 bekroond met de Prijs voor Geschiedenis van de Provincie Antwerpen), maar vooral de twee 'meesterwerken': *The Golden Compasses. A history and evaluation of the printing and publishing activities of the Officina Plantiniana at Antwerp* (2 delen, 1969-1972) en *The Plantin Press* (6 delen, 1980-1983). Het eerste – bekroond met de Menno Hertzbergerprijs – is niet enkel een schitterende synthese van de geschiedenis van het Plantijnse Huis, van de stichter tot de laatste erfgenaam (dl. 1), maar ook een onovertroffen boekhistorische studie van *alle* – materiële, economische en culturele – aspecten van de boekproductie in het pre-industriële tijdperk. Voet is hier volbloedhistoricus in optima forma. Het andere 'magnum opus', tot stand gebracht samen met zijn echtgenote, *The Plantin Press (1555-1589). A bibliography of the works printed and published by Christopher Plantin at Antwerp and Leiden*, beschijft over ruim 2.900 pagina's de 2.450 drukken en uitgaven van Christoffel

Plantijn. Het is niet alleen een zeer goede 'analytische' bibliografie naar Angelsaksisch model – Voet heeft zich overigens, heel on-Belgisch, steeds meer op Amerika dan op Parijs gericht – maar is vooral uitzonderlijk vanwege de systematische aanwending van de archiefgegevens over productie en distributie. Zelden is een drukkersbibliografie zo voortreffelijk toegelicht en ontsloten. Waar andere onderzoekers het moeten stellen met de gedrukte boeken zelf als enige getuigen van hun ontstaan, beschikt de bibliograaf van de *Officina Plantiniana* over talrijke informatiebronnen met betrekking tot de hele weg van het boek, van auteur over drukker tot boekhandelaar en koper. Voet heeft een model ontworpen waarop anderen kunnen voortbouwen. Analyse en synthese – beter kan een historicus niet presteren. Leon Voet heeft het gedegen en *con amore* gedaan.

Als diplomaat en vertrouwenspersoon ijverde Leon Voet voor de ontsluiting en de verrijking van het Antwerpse kunstpatrimonium. Hij richtte een buitenlandse vriendenvereniging van het Plantijnmuseum ('American Friends of the Museum Plantin-Moretus', 1963) op, werd in opvolging van Ger Schmook (1898-1985) van 1983 tot zijn dood voorzitter van de 'Vereniging der Antwerpse Bibliofielen' en diende het 'Bestendig Dotatiefonds voor de Stadsbibliotheek en het Museum Plantin-Moretus' in de periode 1963-1982 als secretaris en van 1982 tot 2002 als lid van de beheerraad.

Van 1979 tot 2002 was hij ook nog voorzitter van het 'Kunsthistorisch Instituut van Antwerpen'. Bij zijn afscheid werd een tentoonstelling gehouden met een ruime selectie uit de vele aanwinsten die hij voor het Museum Plantin-Moretus en het Stedelijk Prentenkabinet had verworven: talrijke oude drukken (o.m. de schitterende collecties Franse literatuur van Max Horn en René Vandevor (rond Emile Verhaeren), veel grafiek (vaak het hele oeuvre van toonaangevende Antwerpse kunstenaars), maar ook belangrijke archiefbestanden (o.m. het familie- en domeinarchief van Graaf Charles Moretus Plantin).

Leon Voet was een gedreven en vakkundig onderzoeker, wiens naam nog lang zal voortleven bij boekhistorici, verzamelaars van Plantindrukken en liefhebbers van de Antwerpse geschiedenis. Als 'museummanager' liet hij veel vrijheid aan zijn medewerkers, in wie hij vertrouwen stelde en met wie hij zeer begaan was. Uit eigen ervaring kan ik getuigen dat hij steeds een vriendelijk en aanmoedigend woord had voor jonge onderzoekers die de weg naar 'zijn' Plantijnse Huis hadden gevonden. Hij was erg dankbaar voor het werk dat belangeloos werd geleverd ten bate van de 'Bibliofielen' en hun wetenschappelijk jaarboek *De Gulden Passer*, waarvan hijzelf van 1950 tot 1982 redactiesecretaris was geweest en waarin hij talrijke bronnenstudies, syntheses en recensies publiceerde. Laten we hem ons herinneren als een belangrijk historicus, maar bovenal als een minzaam en trouw mens.

Marcus de Schepper

*Directeur Bureau Bibliografie Neerlandistiek
Koninklijke Bibliotheek van België
Keizerslaan 4, 1000 Brussel
Tel. 02 519 55 19*

NIEUWE HOOFDBIBLIOTHECARIS AAN DE VUB

Op 1 januari 2003 werd **PATRICK VANOUPLINES** (*1959) hoofdbibliothecaris aan de VUB. Hij neemt deze functie op in de periode van 2,5 jaar dat de vorige hoofdbibliothecaris, Marc Verpoorten, zich wijdt aan de ontwikkeling en de ondersteuning van Vubis.

Patrick is Licentiaat in de Wetenschappen, groep Aardrijkskunde (1981), behaalde een bijzonder Licentiaat in de Hydrologie (1983) en werd in 1998 doctor in de Wetenschappen, groep Geografie. Zijn professionele loopbaan ging in 1983 van start aan de VUB: tot 1992 werkte hij er als wetenschappelijke medewerker, dienst Hydrologie. In 1992 werd hij informatiespecialist in de Universiteitsbibliotheek en van 2000 tot 2002 was hij er stafmedewerker. Nu krijgt hij twee en een half jaar de leiding van en de eindverantwoordelijkheid voor de Universiteitsbibliotheek.

Patrick is sinds 1 januari 2002 ook voorzitter van het VOWB. Hij is verkozen voor de duur van twee jaar.

Patrick vindt werken in een bibliotheek momenteel, op eender welk niveau, een enorme uitdaging. "De komst van de elektronische tijdschriften en boeken brengt zonder meer aardverschuivingen teweeg. De uitdaging bestaat er voor mij in, zowel binnen de Universiteitsbibliotheek van de VUB als binnen het VOWB, bibliotheken niet alleen te laten overleven, maar juist een maximaal voordeel uit de huidige omwenteling te laten halen, zodat we er met zijn allen nog beter uitkomen. De verschuiving van papier naar elektronisch moet er juist voor zorgen dat de bibliotheekgebruikers veel sneller en accurater bij de gewenste informatie komen. Dat gaat niet van de ene dag op de andere. Nog jarenlang zullen we in hybride omstandighe-

den moeten leven. Door een optimale uitwisseling van ervaring en een doorgedreven samenwerking zullen bibliotheken samen het hoofd boven water kunnen houden."

VUB - Universiteitsbibliotheek

Pleinlaan 2, 1050 Brussel

Tel.: 02 629 26 14

E-mail: patrick.vanouplines@vub.ac.be

NIEUWE BIBLIOTHECARIS IN OPEN- BARE BIBLIOTHEEK VAN PITTEM

Sinds 3 februari 2003 beschikt de Pittemse bibliotheek over een fulltime bibliothecaris. **GEERT VERMEIRE** (*1967) begon zijn loopbaan in de openbare bibliotheeksector in Brugge. Als tijdelijk bibliothecaris ging hij in januari 2000 aan de slag in het Gentse Poëziecentrum. Hij startte er een jeugdwerking op en met het project 'Gentse Poëzieroute' bracht hij de bibliotheek naar de mensen op de straat.

Een samenwerking met het SMAK en de Gentse Dienst Cultuur resulteerde in een dialoog tussen de bibliotheek, jongeren en hedendaagse kunst.

Als bibliothecaris a.i. werkte hij van april 2001 tot januari 2003 in de Bredense openbare bibliotheek 'De Leestuin'. Daar integreerde hij de bibliotheek verregaand in de gemeentelijke werking.

Ook in Pittem zal werk worden gemaakt van een in de gemeente geïntegreerde bibliotheek. Een open huis voor iedereen, een plaats voor dialoog tussen jongeren, boeken, informatie en cultuur.

Bibliotheek Pittem

Broeders Maristenstraat 2, 8740 Pittem

Tel.: 051 46 54 29

E-mail: pittem@bibliotheek.be

IN MEMORIAM MARIA GORIS (1937-2003)

Maria Goris overleed op donderdag 23 januari 2003, na een kort verblijf in het ziekenhuis.

Maria was een van de eersten die kwam werken in de Hoofdstedelijke Openbare Bibliotheek, eerst als vrijwilligster en vast in dienst op 1 januari 1980. Zij was verantwoordelijk voor de afdeling Interbibliothecair Leenverkeer tot aan haar pensionering op 1 januari 1999.

Wij hebben haar leren kennen als een lieve, vriendelijke en hulpvaardige vrouw. Maria was zeer secuur en nauwgezet op het werk. Zij getroostte zich veel moeite om klanten aan de informatiebalie zo goed mogelijk te helpen. Opmerkelijk was ook de inspanningen die zij leverde om in geval van een staking van het openbaar vervoer toch van Gent tot in de bibliotheek in Brussel te geraken.

En niet onbelangrijk, de collega's herinneren zich ook de lekkere taarten waarop ze ons af en toe trakteerde. Wij herinneren ons ook haar afscheid, waar ze het wat moeilijk mee had. Anderzijds keek ze ook weer uit naar de tijd die ze nu kon besteden aan haar familie, haar huisdieren en haar hobby's.

Zij was een gedreven tuinierster en had van de tuin rond haar huis – het laatste huis van Gent, noemde ze het – een echt paradijsje gemaakt. Aanstekelijk was ook het plezier waarmee ze over haar reizen met Frans vertelde, vooral het Spaanse binnenland trok hen aan.

Maria was enkele maanden geleden 65 jaar geworden. Zij was de vrouw van Frans Heymans en de moeder van Lucie.

Dora De Haeck
*Hoofdstedelijke Openbare Bibliotheek
Muntplein 6, 1000 Brussel
E-mail: dora.dehaeck@hob.be*

VLAAMSE EREGASTPROFESSOR IN CHINA

Op 3 maart 2003 werd RONALD ROUSSEAU (*1949) eregastprofessor benoemd aan de bibliotheek van de Chinese Academie voor Wetenschappen. Hij is de eerste westerling aan wie deze eer te beurt valt.

Ronald Rousseau is helemaal geen onbekende in het vakgebied van de informatiewetenschap in China, onder meer als coauteur (met Leo Egghe) van *Introduction to Informetrics* (vertaald in het Chinees) en door het verkrijgen van de Derek de Solla Price award voor scientometrie in 2001. Hij is medeorganisator van de 9th International Conference on Scientometrics and Informetrics, die deze zomer in Beijing zal plaatsvinden. Hij was al meerdere keren te gast in de bibliotheek van de Chinese Academie voor Wetenschappen (met bijbehorende instelling voor hoger onderwijs in de informatiewetenschappen), heeft verschillende artikelen gepubliceerd in samenwerking met collega's van deze instelling en heeft er de studenten geadviseerd bij hun onderzoek. In 2001 kreeg hij al een ereprofessoraat aan de Henan Normal University (Xinxiang, P.R.China).

Doctoraatsstudente Yu Yuan: een en al oor voor de kersverse gastprofessor.

Ronald is hoogleraar aan de Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende, Departement Industriële Wetenschappen en Technologie; gastprofessor aan de UIA, Informatie- en Bibliotheekwetenschappen (IBW); en vrij medewerker aan het LUC (Limburgs Universitair Centrum).